

2.2. Політичне управління в організаційному контексті

Бульбенюк С.С.
svisb@ukr.net

кандидат політичних наук, доцент
доцент кафедри політичних технологій
Юридичного інституту
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна

«ЕТИЧНА ДЕРЖАВА» ТА ПОЛІТИКА ПРАВОТВОРЕННЯ У СУЧАСНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Висвітлення різних аспектів функціонування політичного менеджменту є однією з найбільш досліджуваних царин політології та політичної соціології. Це не є дивним, адже автори найбільш авторитетних концепцій демократії останніх десятиліть окремий наголос робили саме на управлінському аспекті демократії. Питання управлінських складових функціонування політичних процесів, перебігу політичних явищ, принципів організації політичних інститутів, формування окремих засад політичної культури набувають додаткової ваги, тому що сучасний світ має не просто ознаки політичної і соціальної динаміки, але й характеризується проявами політичної турбулентності, невизначеності та непрогнозованості. 2020-й рік висунув перед політичними управлінцями всіх рівнів якісно інші вимоги та сформував потребу вирішувати небачувані раніше виклики, пов'язані з пандемією Covid-19. На думку авторки, нині постала крайня потреба переосмислити сутність політичного управління та необхідність частково переглянути його організаційні характеристики.

За цих умов актуальним уявляється визначення С. Саханенка, який пропонує погляд на політичне управління як на свідомий цілеспрямований вплив владних структур на суспільство з метою їх оптимізації (упорядкування, удосконалення й розвитку) і досягнення певних цілей [1]. Осучаснення підходу до тлумачення політичного управління передбачає відхід від суто директивного розуміння

означеного соціального феномену та переорієнтацію локусу дослідницької уваги на необхідність формування і розвитку партнерських взаємовідносин держави як центрального актора управлінської стратегії та громадянського суспільства як провідного її стейкхолдера. Іншими словами, держава та її інститути у системі політичного управління мають відходити від ролі ментора та переходити на позиції модератора суспільних відносин і процесів.

Слушно зазначити, що подібне розуміння ролі держави у системі політичного управління ґрунтується на етичній концепції «держави-вихователя», яка бере свої витоки у філософії Г.В.Ф. Гегеля та остаточно оформилась у ХХ ст. у відповідних концепціях А. Грамші, М. Кроче, Ю. Габермаса, М. Фуко. Відповідно до неї, держава має спрямувати свої дії на те, аби підняти широкі верстви населення до такого культурного і морального рівня, який відповідає потребам розвитку продуктивних сил суспільства, а отже, й інтересам пануючої соціальної групи [2, 53-54].

З огляду на представлений дослідницький контекст, найбільш цікавою для нас є концепція А. Грамші, сформульована в його праці «Партії, держава, суспільство». Італійський мислитель підкреслював, що і для наукової спільноти, і для широкої громадськості типовим є (і залишається у ХХІ ст.! – С.Б.) ототожнення держави та уряду в економіко-корпоративній формі управління, що зумовлює часткове змішування громадянського суспільства та світу політичного (суспільства політичного). А. Грамші виводить звідси таку формулу «Держава = Політичне суспільство + громадянське суспільство», закономірним підсумком якої державі судилося розчинитися у впорядкованому суспільстві. Власне таке впорядковане суспільство і стане «етичною державою», був переконаний дослідник [3]. Отже, «етична держава» матиме ненасильницьку природу управління, яка суттєво наблизатиме її до громадянського суспільства, завдяки чому традиційне протистояння «Держава vs громадянське суспільство» поступиться місцем паритетним відносинам «Держава & громадянське суспільство».

Відтак природа політичної взаємодії як взаємного впливу різних політичних суб'єктів у процесі їхньої політичної діяльності змінюється, а форми такого впливу зміщуються з конфронтації, гегемонії, конфлікту, боротьби, панування, контролю й ізоляції у бік співробітництва, консенсусу, погодження, союзу [4, 70]. Трансформації зазнає й управлінсько-організаційна взаємодія, головним призначенням якої стає «об'єднання зусиль суб'єктів управління в напрямі задоволення соціальних потреб, зумовлених суспільно необхідними цілями» [5, 82]. Подібні зміни, у свою чергу, обумовлюють переорієнтацію науково-дослідницького дискурсу та зосередження уваги на такому якісно новому понятті, як «політика правотворення». За словами О. Кукуруз, яка погоджується з польськими колегами, «Правотворення має політичну основу; першим етапом у правотворенні є прийняття політичного рішення про необхідність змін окремих правових норм [...]; якість права залежить від політики, яка супроводжує і спрямовує цей процес» [6; 310].

Використана література:

1. Саханенко С. Є. Теоретичні та організаційно-функціональні засади політичного управління містом в умовах самоврядування : автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.04 / Донецький державний університет управління / С. Є. Саханенко. – Донецьк, 2005. – 40 с.
2. Шульга М. А. Соціально-політичне управління : навч. посібник / М. А. Шульга. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 248 с.
3. А. Грамши и его «Тюремные тетради» [Електронний ресурс] / А. Грамши. – Режим доступу : <http://www.agitclub.ru/front/fran/gramsci1.htm>
4. Храмов В. О. Взаємодія політична. Політологічний енциклопедичний словник / За ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. – Київ : Генеза, 2004. – 736 с.
5. Письменний І.В. Взаємодія управлінська. Енциклопедичний словник з державного управління / За ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – Київ : НАДУ, 2010. – 748 с.

6. Кукуруз О. В. Взаємодія політики і права у процесі суспільної трансформації в Україні та Республіці Польща : монографія / О.В. Кукуруз. – Київ : «ФОР-Подолін І.В.», 2020. – 368 с.

Василевська Т.Е.

tevasilevs@gmail.com

доктор наук з державного управління,
кандидат філософських наук, професор,
професор кафедри публічного управління
та публічної служби
НАДУ при Президентіві України
м. Київ, Україна

ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКІ РИЗИКИ МЕРИТОКРАТИЧНОГО ПІДХОДУ

Принцип меритократії (влади гідних), згідно з яким просування по кар'єрним сходинкам відбувається на основі індивідуальних заслуг, активно обговорюється в політико-управлінському контексті.

Вважається, що застосування цього принципу в публічному управлінні дозволяє державі функціонувати значно ефективніше, оскільки суспільством «керують люди, які отримали свої місця завдяки знанням та вмінням», а «в умовах відсутності меритократії нам усім доведеться жити в замкненому колі, в якому може бути й затишно, але багато несправедливості, кумівства і злочинства» [3]; в цілому меритократичне правління виграє від загальних цінностей, досвіду і кодексу честі людей, які перебувають при владі [5].

Переконані, що принцип меритократії в системі державної служби реалізується, якщо вступ та просування відбуваються на підставі конкурсу; оцінка претендентів на посаду здійснюється за критеріями їх знань, умінь та навичок, особистих здібностей та досягнень; критерії оцінювання є чітко визначеними; оплата праці, заохочення або покарання залежать від результатів (або відсутності результатів) діяльності; відсутня дискримінація службовців [2].